

9855
3/21/22

สารกรมศิลปากร

www.fad.moe.go.th

FINE ARTS DEPARTMENT NEWSLETTER ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ISSN 0857-527x

เรื่องจากปก

กองบรรณาธิการ

นนทุก (อสูรเทพบุตร)

สีเขียว ๑ หน้า ๒ มือ หัวโล้น ในการแสดงไม่นิยมใช้สวมหัวโขน
ใช้แต่งหน้าเขียนลวดลายหน้ายักษ์ลงบนหน้าผู้แสดง สวมศีรษะ หน้า
แหวน (ช่างจะทำเป็นศีรษะล้านตรงกลาง มีกะบังหน้า)

สารกรมศิลปากร

วารสารรายเดือน กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

สืบทิต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๒

เสด็จฯ ทรงเปิดโรงละครแห่งชาติภาคตะวันตก จังหวัดสุพรรณบุรี

นิทรรศการพิเศษวันพิพิธภัณฑ์ไทย เรื่อง “พัฒนาการพิพิธภัณฑ์ไทย”

๓

กรมศิลปากรจัดโครงการสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย

๔

สำหรับเยาวชนและคนพิการจังหวัดขอนแก่น

มหกรรมหนึ่งบ้าน

๕

ศิลปากรสัญจรสู่สถานศึกษา โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม

๖

สัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติในโอกาสพระราชพิธีสมมงคล

๗

พระชนมายุเท่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

กรมศิลปากรจัดการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ :

๘

การถ่ายภาพและการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

กรมศิลปากรจัดสัมมนาแนวทางการอนุรักษ์ภาพยนตร์ในประเทศไทย ครั้งที่ ๑

๙

วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย กรมศิลปากร ร่วมกับนางสาวไทย

๑๐

และรองนางสาวไทยไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม

ณ ประเทศญี่ปุ่น วันที่ ๔-๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๓

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพจัดทำเว็บไซต์สำหรับเด็ก - คนพิการ

๑๑

แนะนำผู้บริหาร

๑๒

คอลัมน์พิเศษ

รายชื่อหนังสือสำหรับจำหน่ายของกรมศิลปากร

๑๕

งานกรมศิลป์

เปิดคลังพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กาญจนบุรี

๒๑

บทความพิเศษ

ตู้ไทยโบราณ (ตอนที่ ๒)

๑๘

ครูขุนนี้ ๙๖ ปี คุณครูเฉลย สุขะวณิช

๒๕

ที่ปรึกษา

นาวาอากาศเอกอาวุธ เงินชูกลิ่น
นายอารักษ์ สังหิตกุล
นายวิระ โรจน์พจนรัตน์
นายสิริชัยชาญ พักจำรูญ
นางโสมสุดา ลียะวณิช

บรรณาธิการอำนวยการ

นายจุมพล สอนเสริม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอารีพร อำนวยกิจเจริญ

กองบรรณาธิการ

นางจุฑาทิพย์ โคตรประทุม
นางสาวนวรรตน์ พรหมย้อย
นางรัชณี งามเจริญ
นางสาวกรรสรณ์ มณีवास
นางสาววันเพ็ญ พรเลิศวดี
นายลักษมณ์ กาญจนินทุ
นางสาวณัฐรากร พลับประสิทธิ์
นางสาวกุลนรี มีแก้ว
นางสาววันดี วีระนะ

ฝ่ายภาพและศิลปกรรม

นายสิงห์คม บริสุทธิ์
นายชาญณรงค์ คงโกคา
นางสาววราณี แจ่มนาม
นางสาวกรรมา นุตะศรีรินทร์

ฝ่ายจัดการ

นางเพียงใจ นุตะศรีรินทร์
นายทวีศักดิ์ ห้ามไธสง
นายบัณฑิต ศิริรัมย์
นางสาวกัญญา ทองบ้านเกาะ
นางสาวน้ำฝน จินชวน
นางสาวสุภารัตน์ ปะวะภูทะ

จัดทำโดย

ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการกรม
กรมศิลปากร ถนนหน้าพระธาตุ
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร. ๒๒๔-๒๐๕๐, ๒๒๒-๓๕๖๙
โทรสาร ๒๒๒-๐๙๓๔

พิมพ์

บริษัท ฟรีสเกล จำกัด
โทร. ๙๕๔-๓๐๖๐-๒
โทรสาร ๕๔๘-๓๐๗๕

ศิลปหัตถกรรมศิลปากร

อารีพร อำนาจกิจเจริญ

งานส่งเสริมและประชาสัมพันธ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเปิดโรงละครแห่งชาติภาคตะวันตก จังหวัดสุพรรณบุรี

กรมศิลปากรได้ดำเนินการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติภาคตะวันตก จังหวัดสุพรรณบุรี แล้วเสร็จสมบูรณ์เป็นโรงละครแห่งชาติในภูมิภาคเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์เผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ดนตรีของท้องถิ่น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดโรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๓ เวลา ๑๖.๓๐ น.

นาฏดุริยางคศิลป์หรือนาฏศิลป์และดนตรี เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติเป็นงานประณีตศิลป์ที่แสดงเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย พระมหากษัตริย์ไทยทุกสมัยทรงอุปถัมภ์บำรุงไว้เป็นแบบแผนในราชสำนักสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน อันแสดงถึงศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิส่วนหนึ่งของชาติที่สามารถ

สะท้อนให้เห็นว่าชาตินั้นเป็นชาติที่มีความรุ่งเรืองด้วยวัฒนธรรมอันดงามมายาวนาน

งานนาฏดุริยางคศิลป์ได้วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงมาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมศิลปากรภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๗๕ กรมศิลปากรได้พัฒนาขยายแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมงานด้านนี้ให้กว้างขวางครอบคลุมไปสู่ศิลปะพื้นบ้านทั่วทุกภูมิภาคเพื่อรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ให้เป็นฐานอันมั่นคงของชาติตลอดมาหลายประการ โดยเฉพาะการก่อตั้งสถานศึกษาและสถานที่แสดง

พุทธศักราช ๒๕๐๓ รัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการเผยแพร่ฯ นาฏดุริยางคศิลป์ประจำ

ชาติ จึงอนุมัติให้สร้างโรงละครแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรก
อันได้แก่ โรงละครแห่งชาติกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน
นับเป็นโรงละครแห่งชาติเพียงแห่งเดียวของประเทศ
เมื่อบ้านเมืองเจริญเติบโตขึ้นตามกาลเวลาสภาวะ
ความต้องการของสังคมขยายขอบเขตกว้างขึ้นโรงละคร
แห่งชาติในภูมิภาคย่อมจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการ
อนุรักษ์เผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์
ดนตรีของท้องถิ่นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งรัฐบาลได้พิจารณา
อนุมัติให้ก่อสร้างตามลำดับความพร้อมของแต่ละพื้นที่

จังหวัดสุพรรณบุรี คือประตูออกไปสู่พื้นที่
ภาคตะวันตกของประเทศ ประกอบกับเป็นจังหวัดที่มี

เอกลักษณ์ทางนาฏศิลป์และดนตรีโดดเด่นเป็นพิเศษ
เฉพาะของตนเอง จึงเป็นการเหมาะสมที่สร้างโรง
ละครแห่งชาติภาคตะวันตกขึ้น เพื่อให้เป็นศูนย์กลาง
การแสดงของภูมิภาคนี้ เป็นแหล่งจัดกิจกรรมเพิ่มพูน
ประสบการณ์ด้านการแสดงนาฏศิลป์และดุริยางค-
ศิลป์ของนักเรียน นักศึกษาในสังกัดวิทยาลัยนาฏศิลป์
กรมศิลปากร และเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่และ
แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างท้องถิ่นและระหว่าง
ประเทศในอนาคต

นิทรรศการพิเศษวันพิพิธภัณฑ์ไทย เรื่อง “พัฒนาการพิพิธภัณฑ์ไทย”

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช จัด
นิทรรศการพิเศษวันพิพิธภัณฑ์ไทยเรื่อง “พัฒนาการ
พิพิธภัณฑ์ไทย” ระหว่างวันที่ ๑๙ กันยายน - ๓๐
พฤศจิกายน ๒๕๔๓

นิทรรศการพิเศษวันพิพิธภัณฑ์ไทย เรื่อง
“พัฒนาการพิพิธภัณฑ์ไทย” จัดเพื่อเป็นการน้อมรำลึก
ถึงพระมหากรุณาธิคุณในพระมหากษัตริย์ และพระ-
บรมวงศานุวงศ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจการวันพิพิธภัณฑ์ใน
ประเทศไทย และเพื่อต้องการกระตุ้นและชักจูงให้
ประชาชนเห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์สถานอันเป็น
แหล่งวิทยาการทางด้านวัฒนธรรมในฐานะหน่วยงาน
คุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ โดยจัดเป็น
นิทรรศการภาพถ่าย ภาพวาด ลายเส้น แผนผัง แผนภูมิ
พร้อมทั้งคำบรรยายประกอบประวัติความเป็นมาและ
ความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ไทย พร้อมทั้งจัดฉายวิดีโอ
เกี่ยวกับการพัฒนาการความสำคัญของพิพิธภัณฑ์สถาน
ที่มีต่อการสร้างชาติและการพัฒนาชาติ

ผู้สนใจเข้าชมนิทรรศการได้ที่ พิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติ นครศรีธรรมราช โทร. (๐๗๕) ๓๔๑๐๗๕,
๓๔๐๔๑๙ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

กรมศิลปากรจัดโครงการ

สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับเยาวชนและคนพิการ จังหวัดขอนแก่น

กรมศิลปากรจัดโครงการสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับเยาวชนและคนพิการเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๓ ณ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ จังหวัดขอนแก่น โดยมีรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายอำนาจ สวัสดิ์วิงษ์) เป็นประธานเปิดนิทรรศการและการแสดงผลงานนาฏศิลป์และดนตรี

ประชาชนชาวไทยแม้ว่าจะเป็นผู้มีความพิการในด้านต่างๆ ก็นับว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่า มีศักดิ์ มีสิทธิ์ และพึงได้รับความเข้าใจ ความเห็นใจ ตลอดจนความเอื้ออาทรเป็นพิเศษจากสังคมของเราด้วย ศิลปวัฒนธรรมนั้นเป็นมรดกของชาติที่คนไทยทุกคนเป็นเจ้าของ และตระหนักในหน้าที่ที่ต้องธำรงรักษาสมบัติอันล้ำค่านี้ไว้ ดังนั้น คนพิการทุกคนจึงมีสิทธิมีส่วนที่จะได้รับรู้เรื่องราวทางวัฒนธรรมของชาติตน และมีส่วนในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป กรมศิลปากรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิอเมริกันเอ็กซ์เพรส ในการจัดโครงการปลูกฝังศิลปวัฒนธรรมสำหรับคนพิการในภาคต่างๆ ของประเทศ โดยในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น กำหนด

จัดที่จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยโครงการสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับเยาวชนและคนพิการ เป็นการให้ความรู้ด้านนาฏศิลป์ ดนตรีและศิลปะแก่เด็กพิการ ผู้รับผิดชอบโครงการคือ วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ และการจัดทำทัศนศึกษาสำหรับนักเรียนโสตศึกษา ผู้รับผิดชอบคือ สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๗ จังหวัดขอนแก่น และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น

ผลของความเพียรพยายามทั้งคณาจารย์ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนให้โอกาสแก่เยาวชนที่พิการ ความเพียรพยายามเรียนรู้ของเยาวชนที่พิการ จะเป็นผลที่ส่งให้เยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันประกอบอาชีพในทางสุจริต เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว สถาบันการศึกษาและเป็นการกำลังที่สำคัญของชาติต่อไป

มหกรรมหนังบ้าน

หอภาพยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากรจัดกิจกรรมฉลองครบรอบ ๕๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ “โครงการมหกรรมหนังบ้าน” ระหว่างวันที่ ๖-๗ กันยายน ๒๕๔๓ โดยมี พล.อ.อ.हरิน หงสกุล เป็นประธานในพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๓ เวลา ๐๙.๓๐ น. ณ ห้องประชุมหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท้าวสุกรี

การถ่ายภาพยนตร์เป็นงานอดิเรกหรือที่เรียกว่า ภาพยนตร์สมัครเล่น เป็นภาพยนตร์ซึ่งถ่ายและฉายดูเล่นกัน จึงเรียกว่าหนังครอบครัว หนังบ้านหรือหนังสมัครเล่น ในประเทศไทยเริ่มเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๖ และเป็นที่ยอดนิยมขึ้นเมื่อมีการผลิตภาพยนตร์ขนาด ๑๖ มม. ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๖ สมัยรัชกาลที่ ๗ โปรดฯ ให้จัดตั้งสมาคมภาพยนตร์สมัครเล่นแห่งสยามขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๗๕ มีการผลิตฟิล์มภาพยนตร์ขนาดเล็ก ๘ มม. ออกจำหน่าย กล้องและอุปกรณ์มีราคาถูกลง มีผู้นิยมเล่นภาพยนตร์สมัครเล่นหรือภาพยนตร์ครอบครัวกันขนาดใหญ่ โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จนกระทั่งเมื่อมีกล้องวิดีโอออกมาแพร่หลายในตลาดเมื่อราวปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา ภาพยนตร์สมัครเล่นในครอบครัวจึงซบเซาไป

หอภาพยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากร เห็นความสำคัญของหนังบ้านในฐานะเป็นเอกสารจดหมายเหตุอย่างหนึ่งที่มีคุณค่าเป็นจดหมายเหตุบุคคลและสังคม สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติบุคคล วิถีชีวิตทัศนคติสมัยนิยม อารมณ์ความรู้สึกของครอบครัวชุมชนได้อย่างชัดเจนและมีชีวิตชีวา เป็นเอกสารประวัติศาสตร์สังคมได้อย่างดี และเห็นภาวะวิกฤตของฟิล์มหนังบ้าน โดยเฉพาะหนังบ้านในอดีตของไทยซึ่งมีค่าควรได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นเอกสารจดหมายเหตุอย่างหนึ่งของชาติ และเป็นสมบัติวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาอย่างหนึ่งของคนไทยในแต่ละท้องถิ่น จึงจัดโครงการอนุรักษ์หนังบ้าน “มหกรรมหนังบ้าน” ระหว่างวันที่ ๖-๗ กันยายน ๒๕๔๓

งานมหกรรมหนังบ้าน วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๓ ประกอบด้วยการฉายหนังบ้านของพล.อ.อ.हरิน หงสกุล การฉาย “หนังบ้านเกียรตินิยม” ๑๐ รายการ เช่น ภาพยนตร์ของนายแท้ว ประกาศวุฒิสาร พระยาอนุรักษ์ราชมณฑล (บรรยายโดยนายแก้วขวัญ วัชโรทัย) ภาพยนตร์ของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ (บรรยายโดยนายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ) พ.อ.พิเศษจินต์ ฤกษ์ ฤณ อยู่ธาดา นายสรรพสิทธิ์ วิริยะศิริและนายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ เป็นต้น

วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๓ เปิดกรูหนังบ้านของหอภาพยนตร์แห่งชาติ แบ่งเป็น ๖ กลุ่ม คือ หนังบ้านถ่ายเล่น หนังบ้านไปเที่ยว หนังบ้านงานพิธี หนังบ้านบันทึกเหตุ หนังบ้านดำเนินเรื่อง และหนังบ้านคลาสสิก นอกจากนี้ยังมีการประชุมเสวนาเรื่อง “หนังบ้าน : มิติทางประวัติศาสตร์กับจดหมายเหตุบุคคลและสังคม” โดยนายโดม สุขวงศ์ นายสมบัติ มะลิทอง และนางสาวนัยนา แยมสาขา

ศิลปากรสัญจรสู่สถานศึกษา

โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม

กรมศิลปากรจัดโครงการศิลปากรสัญจรสู่สถานศึกษา ระหว่างวันที่ ๗-๘ กันยายน ๒๕๕๓ ณ โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม โดยมีนายประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ เป็นประธานในพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๐๐ น.

โครงการศิลปากรสัญจรสู่สถานศึกษา จัดขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกเยาวชนให้เกิดความรัก ห่วงแหน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริม สร้างสรรค์ เผยแพร่ศิลปวิทยาในมรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติที่สำคัญ ประกอบด้วยการสาธิตการเรียนการสอน โขน ละคร และการแสดงนาฏศิลป์ โดยวิทยาลัยนาฏศิลป์ การสาธิตงานช่างสิบหมู่ อาทิ การทำหัวโขน งานปั้นปูนดำ งานประดับกระจก ฯลฯ โดยส่วนช่างสิบหมู่ สถาบันศิลปกรรม การสาธิตการจารใบลาน โดยส่วนภาษาโบราณ หอสมุดแห่งชาติ การฉายภาพยนตร์และสารคดีเก่า โดยหอภาพยนตร์แห่งชาติ นิทรรศการชุดภาพถ่ายในอดีต โดยหอจดหมายเหตุแห่งชาติ นิทรรศการชุดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ โดยพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร นิทรรศการ

ชุดเรือพระราชพิธี โดยพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เรือพระราชพิธี การแนะนำการศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยช่างศิลป์ การใช้ห้องสมุด การบรรยายประกอบสไลด์และวีดิทัศน์ชุดมรดกศิลปวัฒนธรรม การบรรยายพิเศษ “คุณค่าศิลปวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของเยาวชน” การประชุมกลุ่มย่อย “เยาวชนไทยกับการรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติ”

สัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติในโอกาส พระราชพิธีสมมงคลพระชนมายุเท่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร จัดโครงการสัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีสมมงคลพระชนมายุเท่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชระหว่าง วันที่ ๒๘-๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ ห้องประชุม หอสมุดแห่งชาติ

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุได้ ๒๖,๔๖๙ วัน ในวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๓ เป็นสมมงคลพระชนมายุเท่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก กรมศิลปากร ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอำนวยการจัดงานหรือ กิจกรรม เนื่องในวโรกาสสำคัญในพุทธศักราช ๒๕๔๓ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้จัดพิมพ์เอกสารในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ในการนี้ กรมศิลปากรเห็นสมควรจัดพิมพ์ เอกสารสำคัญในสมัยรัชกาลที่ ๑ และสมัยรัตนโกสินทร์รวม ๗ รายการ ได้แก่ ต้นฉบับสมุดไทย ๓ เรื่อง คือ ตำราพิไชยสงคราม ตำรา ๑๒ เดือน ตำราช้างวรรณกรรมแปลพงศาวดารจีน ๑ เรื่อง คือ ชิดก๊กไช่ฮั่น และหนังสือชุด จดหมายเหตุเรื่องทรงตั้งพระบรมวงศานุวงศ์กรุงรัตนโกสินทร์ เรื่องตั้งเจ้าพระยากรุงรัตนโกสินทร์ และเรื่องตั้งพระราชา คณะผู้ใหญ่ในกรุงรัตนโกสินทร์ หนังสือทั้ง ๗ รายการนี้ มูลนิธิ “ทุนพระพุทธรูป” ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์ถวายพระราชกุศล กรมศิลปากรเป็นผู้ตรวจสอบชำระจัดทำต้นฉบับ พร้อมกันนั้นกรมศิลปากรเห็นสมควรจัดสัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติฯ เกี่ยวกับพระราชปณิธาน

และพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สยามินทราธิราช ที่ เป็นความสืบเนื่องทั้งสองรัชกาล แล้วนำผลการสัมมนาที่ผู้ทรงคุณวุฒินำเสนอรวมทั้งข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ของผู้เข้าร่วมสัมมนา มาจัดพิมพ์เป็นเอกสารเฉลิมพระเกียรติอีกเล่มหนึ่ง

การสัมมนาครั้งนี้ประกอบด้วยการอภิปราย เรื่อง “พระราชปณิธานและมรดกทางวัฒนธรรมสองรัชกาล : ตั้งใจจะอุปถัมภ์ ย่อยกพระพุทธศาสนา” โดยพระราชกวี รองเจ้าอาวาสวัดราชาธิวาส นายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์ “พระราชปณิธานและมรดกทางวัฒนธรรมสองรัชกาล : ป้องกันขอบขัณฑสีมา รักษาประชาชนแลมนตรี” โดย รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม พ.อ.อำนาจ พุกศรีสุข “วรรณกรรมในรัชกาลที่ ๑ และบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลปัจจุบัน” โดยนาวาอากาศโทหญิงสุมาลี วีระวงศ์ ดร.เสาวณิต วิงวอน และ “นาฏดุริยางคศิลป์สองรัชสมัย” โดย นายจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ นายราชมพ โพธิเวช นายศิลป์ ตราโมท นายจุฑพร รัตนวราหะ พร้อมการสาธิตประกอบจากสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร

กรมศิลปากรจัดการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ : การถ่ายภาพและการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร จัดการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ : การถ่ายภาพ และการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ แก่บุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการบันทึกภาพและการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ของกรมศิลปากรทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ โรงแรมเอสดีอเวนิว กรุงเทพฯ โดยมีอธิบดี กรมศิลปากร (นาวาอากาศเอกอาวุธ เงินชูกลิ่น) เป็น ประธานในพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๓ เวลา ๙.๐๐ น.

ในระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินงานของ หน่วยงานและบุคลากรในสังกัดกรมศิลปากรประสบ ปัญหาในทางปฏิบัติการบันทึกภาพ การผลิตสื่อ สิ่งพิมพ์ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์เพื่อเก็บบันทึกภาพถ่าย วิดีทัศน์และ กระบวนการการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ ให้เห็น เป็นเอกภาพถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณภาพ

เพื่อให้หน่วยงานและบุคลากรในสังกัดกรม ศิลปากร ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้รับความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการบันทึกภาพ การ ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม มีความเป็นเอกภาพ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมศิลปากร โดยฝ่ายเผย เพร่และประชาสัมพันธ์จึงได้จัดการประชุมอบรม เชิงปฏิบัติการ : การถ่ายภาพและการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ขึ้น โดยมีผู้รับผิดชอบด้านการบันทึกภาพและการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ของ กรมศิลปากร ทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

จำนวน ๖๐ คน เข้าร่วมการประชุมอบรมระหว่างวันที่ ๒๒-๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๓ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ และศักยภาพ สร้างความพร้อมในการทำงานของ บุคลากร พัฒนาความรู้ ทักษะในการใช้เครื่องมือ โสตทัศนูปกรณ์ ทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความ เข้าใจ ในการดำเนินงานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ศิลปวัฒนธรรมระหว่างบุคลากรหน่วยงานทั้งในและ นอกสังกัดด้วย

การประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ กรม-ศิลปากรก็ได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิหลาย ท่าน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมาร่วมให้ คำแนะนำให้ความรู้ และยังได้รับเกียรติจากสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร สถานีโทรทัศน์ กองทัพบกช่อง ๗ บริษัท โกดัก แห่งประเทศไทย จำกัด บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ จำกัด บริษัท ดิจิตอล ไชน จำกัด ซึ่งได้นำนิทรรศการมาร่วมจัดแสดงและ ให้ความร่วมมือในการสาธิตเชิงปฏิบัติการในการ บันทึกภาพนิ่งและวีดิทัศน์ให้กับบุคลากร อันเป็น ประสพการณ์โดยตรงในครั้งนี้

กรมศิลปากรจัดสัมมนา
แนวทางการอนุรักษ์ภาพยนตร์ในประเทศไทย
ครั้งที่ ๑

หอภาพยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากร จัดการ
สัมมนาแนวทางการอนุรักษ์ภาพยนตร์ในประเทศไทย
ครั้งที่ ๑ (เกี่ยวกับการอนุรักษ์ภาพยนตร์โดยทั่วไปใน
ประเทศไทย) เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ โดย
รองอธิบดีกรมศิลปากร (นายวีระ โรจน์พจนรัตน์)
เป็นประธานในพิธีเปิด เวลา ๙.๑๐ น. ณ ห้องประชุม
หอสมุดแห่งชาติ

การสัมมนาแนวทางการอนุรักษ์ภาพยนตร์ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแสวงหาและกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์ภาพยนตร์ และวิดิทัศน์ในประเทศไทย เพื่อเป็นการกระตุ้นและปลูกฝังให้บุคคลที่อยู่ในวงการภาพยนตร์สนใจและให้ความสนใจสนับสนุนการดำเนินการของหอภาพยนตร์แห่งชาติ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับวงการภาพยนตร์ และเพื่อเป็นแนวทางในการร่างกฎหมายการฝากเก็บภาพยนตร์ (Legal deposit) โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน ๑๒๐ คน แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่ ผู้บริหารองค์กรหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อกิจการจตุสดมภ์ ผู้ผลิตภาพยนตร์ ผู้ประกอบการเจ้าของกิจการ เจ้าของบทประพันธ์ เจ้าของผลงาน

ผู้สร้างผลงาน และกลุ่มที่ ๒ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
งานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
ในการจัดเก็บและให้บริการสารสนเทศจดยกมาเหตุทั้ง
ภาครัฐและเอกชน

หัวข้อในการสัมมนาครั้งนี้ประกอบด้วยสาเหตุ
การเสื่อมสภาพของฟิล์มภาพยนตร์และแถบบันทึก
เสียง ขั้นตอนการอนุรักษ์ภาพยนตร์และการเก็บรักษา
การดำเนินงานของหอภาพยนตร์แห่งชาติและการ
จัดการงบประมาณ การให้บริการและการเผยแพร่
ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการปัจจุบัน หลัก-
เกณฑ์และข้อกำหนดที่เป็นสากลของหอภาพยนตร์
(Film Archive) หอโสตทัศนจดหมายเหตุ (Audio-Visual
Archive) กฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์
การกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์ภาพยนตร์
ในประเทศไทยเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดย
วิทยากรเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับหอภาพยนตร์ใน
ต่างประเทศ เจ้าหน้าที่จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา
และผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย

วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย กรมศิลปากร ร่วมกับนางสาวไทย และรองนางสาวไทย ไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ณ ประเทศญี่ปุ่น

วันที่ ๔-๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๓

วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย กรมศิลปากร ได้รับการประสานจาก นายประทีป พิริยะเกียรติ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น ขอความร่วมมือให้จัดคณะนาฏศิลป์จากวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย จำนวน ๒๒ คน เดินทางไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ในงาน Midosuji Parade ๒๐๐๐ และ Nagoya Festival ที่นครโอซาก้าและเมืองนาโกย่า ประเทศญี่ปุ่น ในระหว่างวันที่ ๔-๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๓ โดยได้รับเกียรติจาก นางสาวปณิดา วงศ์ผู้ดี นางสาวไทยประจำปี ๒๕๔๓ และรองนางสาวไทยทั้ง ๒ คน ร่วมในการแสดง และในขบวนแห่เผยแพร่วัฒนธรรม ด้วย

นายบุญเลิศ ทองสาลี ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะของผู้แสดงจากวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย เปิดเผยว่า การเดินทางไปเผยแพร่ศิลปะ และวัฒนธรรมของไทย ในงาน Midosuji Parade ๒๐๐๐ และ Nagoya Festival ซึ่งถือเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศญี่ปุ่นในครั้งนี้นี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานโอซาก้า ได้กำหนดจุดขายหลักคืองานประเพณีลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟของจังหวัดสุโขทัยซึ่งเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ของงานประเพณีไทยที่จัดประดับตกแต่งขบวนแห่ลอยกระทง และความยิ่งใหญ่อลังการของอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งได้จำลองวัดมหาธาตุไว้บนขบวนรถ และได้รับเกียรติจากนางสาวปณิดา วงศ์ผู้ดี

นางสาวไทย ประจำปี ๒๕๔๓ เป็นนางนพมาศร่วมกับรองนางสาวไทยและคณะนาฏศิลป์จากวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย คาดว่าจะมีชาวญี่ปุ่นมาร่วมชมขบวนแห่กว่า ๑,๔๐๐,๐๐๐ คน และมีผู้ชมการถ่ายทอดสดผ่านทางโทรทัศน์กว่า ๑๐ ล้านคน ซึ่งการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในครั้งนี้นี้คงจะได้รับความสนใจจากชาวญี่ปุ่นเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้ชาวญี่ปุ่นได้รู้จักศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีไทยผ่านทางขบวนแห่ชุดประเพณีลอยกระทง และการแสดงที่วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัยนำไปแสดง ทำให้เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย และจังหวัดสุโขทัยมากขึ้นในอนาคตอย่างแน่นอน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย กล่าวเพิ่มเติมว่า วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัยและวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่งในสังกัดกรมศิลปากร มีภาระหน้าที่ที่จะต้องอนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติและพื้นบ้าน ด้านนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยให้แพร่หลายไปยังนานาประเทศ และในขณะเดียวกันนางสาวปณิดา วงศ์ผู้ดี นางสาวไทยประจำปี ๒๕๔๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ “ทูตท่องเที่ยว” (Tourism Envoy) คนแรกของประเทศไทยจะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประวัติศาสตร์ และสถานที่ท่องเที่ยวตลอดจนกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ โดยปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ประเทศไทย (ททท.) ฉะนั้น ในการปฏิบัติการกิจร่วมกับวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย ย่อมส่งผลดีต่อชื่อเสียงของประเทศไทยเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยด้วย ในส่วนของนายประกิตต์ ภิระเกียรติ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้ทุ่มเททั้งชีวิตเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยร่วมกับวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สนับสนุนการจัดการแสดง แสง เสียงชุดเล็ก (Mini-Light and Sound) ซึ่งจัด ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย บันทึกเสียงเพื่อการแสดงลงในแผ่นซี.ดี. ไว้ ๔ ภาษา ได้แก่ภาษาไทย อังกฤษ ญี่ปุ่น และฝรั่งเศสจะมีนักท่องเที่ยวจากประเทศญี่ปุ่นและชาติอื่นๆ เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยและจังหวัดสุโขทัย เพื่อชมการแสดงเป็นจำนวนมากทุกปีและในโอกาสที่วิทยาลัยนาฏ-

ศิลปสุโขทัยเดินทางไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของไทย ณ ประเทศญี่ปุ่นในครั้งนี้ วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัยต้องจัดการแสดงเผยแพร่ในงานต่างๆ อีกหลายแห่ง น่าจะทำให้ชาวญี่ปุ่นรู้จักศิลปวัฒนธรรมของไทยและประเทศไทยมากขึ้น ทั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากบริษัทการบินไทย จำกัด เป็นผู้รับผิดชอบค่าบัตรโดยสารเครื่องบิน ไป-กลับประเทศไทยและญี่ปุ่นและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก ค่าพาหนะเดินทางในประเทศญี่ปุ่น และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็น นายบุญเลิศ ทองสาส์กล่าวในที่สุด

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ

จัดทำเว็บไซต์สำหรับเด็ก - คนพิการ

นายวิชัย ตันกิตกร หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เผยว่า ขณะนี้อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพได้จัดทำสื่อเผยแพร่ข้อมูลแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีของเมืองศรีเทพให้กับเด็กและผู้พิการได้มีโอกาสรับรู้ถึงประวัติความเป็นมาของเมืองศรีเทพ โดยในส่วนของเด็กมีการจัดทำเป็นรูปต่อจิ๊กซอว์เกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และประติมากรรมที่มีการค้นพบในเมืองศรีเทพ ส่วนผู้พิการนั้นได้มีการจัดทำข้อมูลอักษรเบรลล์สำหรับผู้พิการตาบอดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรวบรวมเป็นเล่มและเป็นชุด และล่าสุดได้จัดทำวีดิทัศน์ในรูปแบบซีดีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีการบรรยายข้อมูลเป็นภาษามือสำหรับผู้พิการหูหนวกอีกด้วย

หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ ยังได้กล่าวอีกด้วยว่า หากสถานศึกษาหรือผู้สนใจต้องการสามารถติดต่อขอได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ถือว่าเป็นการบริการและให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสได้รับรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณแห่งนี้ นอกจากนี้ยังได้จัดทำกระดานข่าวสำหรับให้บริการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และโบราณคดีทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะมีผู้เชี่ยวชาญจากกรมศิลปากร สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ คอยตอบปัญหาต่างๆ โดยสามารถดูได้ที่ <http://www.fineart.srithep.go.th>

แนะนำผู้บริหาร

งานเผยแพร์

รองอธิบดี

นายสิริชัยชาญ พักจำรูญ

เกิดวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๘๖ ภูมิลำเนาเดิม กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง สาขาดุริยางค์ไทย จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ เมื่อปี ๒๕๐๕ ประกาศนียบัตร วิชา Ethnomusicology จาก East West Center Hawaii University ปี ๒๕๑๘ ปริญญาตรี สาขาภาษาไทย จากสถาบันราชภัฏจันทรเกษม ปี ๒๕๒๕ ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี ๒๕๓๕ และจบการศึกษาปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี ๒๕๔๐

เริ่มรับราชการเป็นข้าราชการครูที่วิทยาลัยนาฏศิลป กรมศิลปากร เมื่อปี ๒๕๐๖ ในระหว่างปี ๒๕๑๘ - ๒๕๒๐ เป็นหัวหน้าหมวดวิชาปีพาทย์ ปี ๒๕๒๑-๒๕๒๔ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาดุริยางค์ไทย และไปรักษาการในตำแหน่ง ผอ.วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี ในระหว่างปี ๒๕๒๕ - ๒๕๒๗ หลังจากนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ตามลำดับ จนถึงปี ๒๕๓๕ จึงรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปกรุงเทพฯ ปี ๒๕๓๖ เป็นผู้อำนวยการกองศิลปศึกษา ปี ๒๕๓๘ - ๒๕๔๐ เจ้าหน้าที่บริหารงานศิลป์ ๘ (ผู้อำนวยการส่วนการแสดง) และในปี ๒๕๔๐ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ จนกระทั่งรับตำแหน่งรองอธิบดีกรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๓

ผู้อำนวยการสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นายสด แดงเอียด

เกิดวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๔๙๔ จบการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปี ๒๕๑๖ เริ่มรับราชการเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๒๐ ในตำแหน่งนักโบราณคดี ๓ กองโบราณคดี กรมศิลปากร ปี ๒๕๒๒ เป็นหัวหน้าโครงการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านโพหัก จังหวัดราชบุรี ปี ๒๕๒๓ นักโบราณคดี ๔ หัวหน้าโครงการขุดค้นแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ จังหวัดสกลนคร ปี ๒๕๒๔ หัวหน้าโครงการขุดค้นแหล่งโบราณคดีลุ่มน้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี จนในปี ๒๕๒๖ เลื่อนขึ้นเป็นนักโบราณคดี ๕ และปี ๒๕๒๙ ดำรง

ตำแหน่งหัวหน้าโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยจังหวัดสุโขทัย ปี ๒๕๓๑ นักโบราณคดี ๖ ปี ๒๕๓๒ เป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานโบราณคดี ๗ หัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ ๘ นครศรีธรรมราช หัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ ๙ สงขลา รักษาการหัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ ๑ ลพบุรี ตามลำดับ ปี ๒๕๓๓ เป็นหัวหน้าฝ่ายควบคุมดูแลรักษา กองโบราณคดี จนกระทั่งปี ๒๕๓๙ ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานโบราณคดี ๘ ผู้อำนวยการส่วนอนุรักษ์ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ก่อนย้ายไปเป็นผู้อำนวยการสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา ในปี ๒๕๔๐ และย้ายกลับมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๓

ผ่านการฝึกอบรม สัมมนาในหลักสูตรด้านวิชาการก่อนประวัติศาสตร์ จาก SPAFA ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อปี ๒๕๒๒ วันที่ ๕-๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ เข้ารับการสัมมนาเชิงฝึกอบรมและจัดทำแผนปฏิบัติการและการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของไทย ที่ประเทศญี่ปุ่น และในระหว่างวันที่ ๙-๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ร่วมการสัมมนาเรื่อง Heritage Perspective โดยทุน Britist Counell และ National Trust ที่ประเทศอังกฤษ

ส่วนการดูงานนั้นได้เดินทางไปดูงานด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและมรดกศิลปวัฒนธรรม หลายประเทศด้วยกัน ได้แก่ ประเทศพม่า เนปาล ญี่ปุ่น มาเลเซีย อังกฤษ สิงคโปร์ ตุรกี อียิปต์ อิตาลีและฝรั่งเศส

นอกจากนี้ยังได้ร่วมในคณะผู้แทนประเทศไทย เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ ๑๗ ณ เมืองทาร์คาอีนา ประเทศโคลัมเบีย ในปี ๒๕๓๖ หลังจากนั้นในปี ๒๕๓๗ เข้าร่วมประชุม ICOMOS ณ เมืองนารา ประเทศญี่ปุ่น ปี ๒๕๓๘ ร่วมในคณะผู้แทนประเทศไทย ประชุมเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานนครวัด จัดโดย UNESCO ณ เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา และร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำสื่อการเรียนการสอนมรดกโลกของ UNESCO ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ จังหวัดสุโขทัย ในระหว่างวันที่ ๑๓-๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ปัจจุบัน ยังเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเพื่อพิจารณากำหนดขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมือง ซึ่งกระทรวงการคลังแต่งตั้งตามมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ผู้อำนวยการสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ นายสมบัติ แก้วสุจริต

เกิดวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๙ จบการศึกษาประกาศนียบัตร
นาฏศิลป์ชั้นสูง (สาขานาฏศิลป์ไทย (โขนพระ)) จากวิทยาลัยนาฏศิลป์
ปริญญาตรี สาขาภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร เข้ารับราชการเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๑๑ ตำแหน่ง
ข้าราชการครู วิทยาลัยนาฏศิลป์ ปี ๒๕๒๑ - ๒๕๒๔ ปฏิบัติหน้าที่
ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช ปี ๒๕๒๕ -
๒๕๒๖ ตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย ปี
๒๕๒๗ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี
หลังจากนั้นในปี ๒๕๒๘-๒๕๓๐ ก็กลับไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช ปี ๒๕๓๐ - ๒๕๔๐ อยู่ในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏ-
ศิลป์ร้อยเอ็ด และผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองตามลำดับ
ปี ๒๕๔๑ เป็นผู้อำนวยการส่วนการแสดงสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์
และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันนาฏศิลป์ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม
๒๕๔๓

ได้รับพระราชทานครอบแต่งตั้งเป็นประธานผู้ประกอบพิธี
ไหว้ครูนาฏศิลป์จาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ ศาลาดุสิดาลัย
พระราชวังสวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๒๗ มีความ
เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ได้ประกอบพิธีกรรมตามธรรมเนียมการ
ปฏิบัติของผู้ศึกษานาฏศิลป์และดนตรี สืบทอดตามประเพณี ปีละ
๘-๙ แห่ง ตั้งแต่ปี ๒๕๒๙-๒๕๔๓

ในด้านการงานอื่น ๆ เป็นประธานประดิษฐ์การแสดง ระบาย
ศิลป์ทัศนนาคร, หมากกับแก้ว , รำรื่องจากท้องทุ่งสู่ยั้งฉาง
ปรับปรุงทำรายการแสดง ชุด ระบายอ่อนแร่ ระบายดลิ่งปัส ระบายกริดยาง
รวมทั้งอำนวยการฝึกซ้อมและกำกับการแสดงเผยแพร่ นาฏศิลป์ไทย
ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, สเปน และ
อินเดีย

คอลัมน์พิเศษ

งานเผยแพร่

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
โทร. ๖๒๘-๕๖๖๒, ๒๘๑-๐๔๓๓, ๖๒๘-๕๐๓๓

ชื่อหนังสือ	ราคาจำหน่าย (บาท)
เงินกองทุนโบราณคดี	
๑. ศิลปทัศนก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ภาษาไทย	๙๐
๒. ศิลปทัศนก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ภาษาอังกฤษ	๒๕๐
๓. พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ภาษาฝรั่งเศส	๑๐๐
๔. พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ภาษาอังกฤษ	๗๐
๕. ปราสาทเขาน้อย	๔๕
๖. วิเคราะห์จารึกใน พท.หริภุญไชย	๒๐
๗. สมเด็จพระเทพฯ เยือนอินโดนีเซีย	๔๐
๘. สมเด็จพระเทพฯ กับพระราชกรณียกิจด้านศิลปวัฒนธรรมต่างประเทศปี ๒๕๒๘ - ๒๕๓๓	๑๘๐
๙. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จเยือนออสเตรเลีย	๔๐
๑๐. เครื่องดนตรี	๑๐๐
๑๑. สุโขทัยเมืองพระร่วง	๑๒๐
๑๒. ศรีวิชัย	๑๒๐
๑๓. โบราณคดีเมืองคูบัว	๑๐๐
๑๔. ว้าวไทย	๒๐
๑๕. เครื่องถ้วยบุรีรัมย์	๑๒๐
๑๖. ศิลปละครรำ	๑๕๐
๑๗. ปราสาทเมืองสิงห์	๑๐๐
๑๘. วัดเฉลิมพระเกียรติ	๑๐๐
๑๙. อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา	๑๕๐
๒๐. ศิลปวัฒนธรรมไทย ภาษาอังกฤษ	๓๐
๒๑. ถलग ภูเกิด และชายฝั่งทะเลอันดามัน	๑๐๐
๒๒. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย	๖๐
๒๓. วิทยาศาสตร์กับการอนุรักษ์มรดกไทย	๓๕
๒๔. เรือพระราชพิธี	๑๓๐
๒๕. เรือพระราชพิธี (นารายณ์ทรงสุบรรณ)	๒๐๐
๒๖. เรือพระราชพิธี ปกสีฟ้า	๑๘๐
๒๗. ศิลปสถาปัตยกรรมไทยในพระเมรุมาศ	๑๘๐
๒๘. SINNO THAI CERAMICS	๔๐๐
๒๙. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จันทระเกษม	๔๐
๓๐. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง	๔๐
๓๑. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย	๔๐
๓๒. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน	๔๐
๓๓. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่	๔๐
๓๔. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พนมรุ้ง	๔๐
๓๕. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา	๔๐
๓๖. อ.ประสงค์ ปัทมธุช	๔๐
๓๗. สมุดบัญชีรายการโบราณวัตถุศิลปวัตถุ	๓๐๐
๓๘. สมุดบัญชีรายการสิ่งเทียมโบราณวัตถุ	๓๐๐
๓๙. บัตรอวยพรวันวิสาขบูชา	๕
๔๐. แผ่นพับเครื่องทองกรุงศรีอยุธยา	๕
๔๑. สติกเกอร์ รูปคนแคระ	๕
๔๒. ไปสการ์ด โฟลิบิลลิ่ง	๑.๕๐

ชื่อหนังสือ

ราคาจำหน่าย
(บาท)

๔๓. ไปสการ์ด จิตรกรรมฝาผนัง	๑.๕๐
๔๔. ไปสการ์ด พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร	๑.๕๐
๔๕. ไปสการ์ด พระพุทธรูปปางมารวิชัย	๑.๕๐
๔๖. ไปสการ์ด สังคโลก	๑.๕๐
๔๗. ไปสการ์ด ม้าสังคโลก	๑.๕๐
๔๘. ไปสการ์ด ชามเบญจรงค์	๑.๕๐
๔๙. ไปสการ์ด ลี	๕
๕๐. ไปสการ์ด ขาว-ดำ	๓
๕๑. ไปสการ์ด ภาพเหมือน	๒
๕๒. ไปสการ์ด ส.ค.ส. ๒๕๒๑	๕
๕๓. ไปสเตอร์ เชียงใหม่	๙
๕๔. ไปสการ์ด เชียงใหม่	๔๕
๕๕. ไปสการ์ด อ.ประสงค์ ปัทมหนู	๒
๕๖. ไปสการ์ด ศิลปโบราณวัตถุชิ้นเยี่ยม (ขึ้นเอก)	๕
๕๗. ไปสการ์ด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ รามคำแหง	๔๐
๕๘. ไปสการ์ด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จันทรเกษม	๔๐
๕๙. ไปสการ์ด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา	๔๐
๖๐. ไปสการ์ด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนครคีรี	๔๐
๖๑. ไปสการ์ด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ บ้านเชียง	๔๐
๖๒. ภาพไปสการ์ด	๑๐
๖๓. ไปสการ์ด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หริภุญไชย	๔๐
๖๔. ไปสการ์ด นารายณ์บรรทมสินธุ์ แผ่นคู่	๕
๖๕. ไปสการ์ด นารายณ์บรรทมสินธุ์ แผ่นเดี่ยว	๓
๖๖. พระพุทธสิหิงค์	๒๐
ประเภทรายได้แผ่นดิน	
๑. ศิลปะถ้ำเขาจันทร์งาม	๗๐
๒. ศิลปะถ้ำสกลนคร	๘๐
๓. แหล่งเตาเผาบ้านบางปูน	๓๕
๔. แหล่งโบราณคดีบ้านวังไธ จังหวัดลำพูน	๕๕
๕. แหล่งโบราณคดีในประเทศไทย เล่ม ๑	๙๕
๖. แหล่งโบราณคดีในประเทศไทย เล่ม ๒	๙๕
๗. ศิลปะถ้ำผิ่วโต จังหวัดกระบี่	๑๐๐
๘. ศิลปะถ้ำพญานาค จังหวัดกระบี่	๑๐๐
๙. ศิลปะถ้ำเขาปลาร้า จังหวัดอุทัยธานี	๑๐๐
๑๐. ศิลปะถ้ำกลุ่มบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี	๑๐๐
๑๑. แผนที่แหล่งโบราณคดีประเทศไทย (สีภาค)	๓๕ (ชุด)
๑๒. ทำเนียบโบราณสถานขอมในประเทศไทย เล่ม ๒	๖๖
๑๓. ทำเนียบโบราณสถานขอมในประเทศไทย เล่ม ๓	๘๓
๑๔. ทำเนียบโบราณสถานขอมในประเทศไทย เล่ม ๔	๒๕๐
๑๕. พระบรมสารีริกธาตุ	๕๐
๑๖. HERITAGE OF THAI CULTURE	๓๐๐
๑๗. THAI MINOR ARTS	๓๐๐
๑๘. DEVELOPMENT OF THAI CULTURE	๓๐๐
๑๙. ทะเบียนโบราณสถานทั่วประเทศ เล่ม ๓	๓๕๐
๒๐. โบราณคดีวิเคราะห์ ๒ เครื่องถ้วยบุรีรัมย์และสุโขทัย	๑๓๕
๒๑. ศิลปะถ้ำสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย	๑๘๐

ชื่อหนังสือ	ราคาจำหน่าย (บาท)
๒๒. ที่ระลึกงานพระราชพิธีสมโภชพระพุทธบาท สระบุรี	๑๖๐
๒๓. การดูแลศิลปโบราณวัตถุ	๑๗๐
๒๔. คู่มือภัณฑารักษ์	๖๐
๒๕. เครื่องถ้วยจีนในประเทศไทย	๔๕๐
๒๖. พระมหากษัตริย์ไทยกับการพิพิธภัณฑ	๒๒๕
๒๗. โบราณคดีและประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรี	๑๕๐
๒๘. การขุดค้นทางโบราณคดี อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	๘๐
๒๙. บ้านหลุมเข้า	๖๕
๓๐. โบราณสถานสระมรกต	๑๒๐
๓๑. เมืองศรีมโหสถ ๒	๑๕๐
๓๒. เมืองดงละคร	๑๒๐
๓๓. โบราณคดีล้านนา	๒๐๐
๓๔. ทฤษฎีการปฏิบัติการอนุรักษ์สถานและแหล่งโบราณคดี	๒๐๐
๓๕. โบราณคดีภาคเหนือ (เหมืองแม่เมาะ)	๑๐๕
๓๖. แผนที่โบราณคดี จังหวัดบุรีรัมย์	๑๘๐
๓๗. ๑๐ อุทยานประวัติศาสตร์	๕๐
๓๘. เครื่องประกอบพระราชอิสริยยศ ราชยาน ราชรถ และเมรุมาศ	๒๐๐
๓๙. การทำสมุดไทยและการเตรียมใบลาน	๖๐
๔๐. แผ่นพับนำชม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร	๕
๔๑. แผ่นพับนำชม อุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชนาลัย	๕
๔๒. แผ่นพับนำชม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี ภาษาไทย	๓
๔๓. แผ่นพับนำชม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี ภาษาอังกฤษ	๓
๔๔. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (ภาษาไทย)	๑๐๐
๔๕. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (ภาษาอังกฤษ)	๑๕๐
๔๖. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (ภาษาเยอรมัน)	๑๐๐
๔๗. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์	๑๕๐
๔๘. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี	๑๐๐
๔๙. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี	๑๘๐
๕๐. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ชวนาไทย	๗๐
๕๑. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวันยก	๗๕
๕๒. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย	๑๐๐
๕๓. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี	๑๘๐
๕๔. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิมาย	๑๘๐
๕๕. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น	๑๐๐
๕๖. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช (ภาษาอังกฤษ)	๑๕๐
๕๗. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช (ภาษาไทย)	๑๐๐
๕๘. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สตูล	๒๐๐
๕๙. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา	๑๐๐
๖๐. นำชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร	๕๐
๖๑. นำชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	๑๕๐
๖๒. นำชมอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	๑๐๐
๖๓. นำชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	๑๐๐
๖๔. นำชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	๑๐๐
๖๕. มรดกไทย - มรดกโลก (ภาษาไทย)	๒๓๐
๖๖. มรดกไทย - มรดกโลก (ภาษาอังกฤษ)	๒๓๐
๖๗. ภูมิปัญญาไทยในงานศิลปถิ่นเมืองกรุง	๑๕๐

ตู้ไทยโบราณ (ตอนที่ ๒)

ตำแหน่งและลวดลายที่ตกแต่งตู้ไทยโบราณ

ด้านหน้าและด้านข้างขวา-ซ้าย นิยมตกแต่งด้วยลายกนกเกา นาคคาบ นกคาบ เคล้าภาพ นก ลิง กระรอก ลายกนกเกาเคล้าภาพและภาพเล่าเรื่องจากวรรณคดีและภาพพุทธประวัติ ชาดก เช่น ภาพพระพุทธเจ้าเสด็จออกมหาภิเนษกรรม ปางตรัสรู้ ทศชาติ และภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์ เป็นต้น ภาพเทพทวารบาลมีลายกนกเป็นพื้นหลัง ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ก้านแย่ง (กท. ๑๐๗) ลายพุดตานเครือเถา ลายกนกเถาเลื้อย ลายก้านชดออกเถารูปต่างๆ ลายกนกเปลวเครือเถาไขว้ ครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาหัวครุฑหัวนาค หัวขลุ่ยสีห์ เคล้าภาพ นก ลิง กระรอก บางตู้ลงรักปิดทองที่บมีกรอบเขียนลายกรวยเชิงชั้นเดียว แม้ลายตกแต่งเป็นลายก้านแย่งใบเทศ (กท. ๑๐๕)

ลายดอกและใบเทศเถาเคล้าภาพนก ภาพลิง และภาพบุคคล (กท. ๑๑๓) จำหลักลายประแจจีน (กท. ๑๔๐) เขียนลายกำมะลอ บางตู้ตกแต่งด้วยภาพเขียนสีวิจิตรลายจีน (กท. ๑๑๒) จำหลักลายนูนสูง นูนต่ำ บางตู้ลงรักแดงทึบ เขียนภาพเทพชุมนุมเฉพาะตอนล่างของตู้ (กท. ๑๖๕) เหล่านี้เป็นต้น และตรงกึ่งกลางของบานประตูที่บรรจบกันของด้านหน้า มักจะตกแต่งด้วยลายประจายามรดก

ด้านหลังของตู้ นิยมตกแต่งด้วยภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์ ภาพสัตว์ และพันธุ์ไม้ในป่าหิมพานต์ เช่น ต้นนารีผล คนธรรพ์ ฤๅษี นักสิทธิ์ วิชยาธร และภาพที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น ภาพพุทธประวัติ ตอนเสด็จลงจากดาวดึงส์ ภาพปลงอสุภกรรมฐาน และภาพอื่นๆ ทำนองเดียวกับด้านหน้า ภาพเล่าเรื่องเหล่านี้มีพื้นหลังลงรักดำทึบ ไม่นิยมตกแต่งตัวกนกเสริมส่วนที่ว่างเหมือนด้านหน้าและด้านข้างขวา-ซ้าย ส่วนใหญ่นิยมลงรักดำทึบและไม่ตกแต่งลวดลายหรือภาพใดๆ เลย

ขอบบนและขอบล่างของตู้ ข้างมักตกแต่งด้วยลายประจายามลูกปักก้ามปูหรือลายประจายามก้ามปูแต่เพียงอย่างเดียว ลายหมอนทอง ลายดอกซีกดอกซ้อน ลายเกลียวใบเทศ ลายก้านต่อดอกเครือเถา ลายสังวาลเพชรพวง ลายก้านชด และลายประจายามลูกโซ่ เป็นต้น

เสาขอบตู้ นิยมเขียนลายรักร้อยบัวร้อย ลายรักร้อยหน้าสิงห์ ลายก้านต่อดอก ลายรักร้อยใบเทศ พุ่มข้าวบิณฑ์ ลายรักร้อยดอกและใบเทศ ลายก้านแย่งดอกและใบเทศ ลายรักร้อยใบเทศเคล้ากนกเปลว บางตู้เขียนลายรักร้อยที่เสาขอบตู้ด้านบน ส่วนด้านล่างเขียนลายกรวยเชิง บางตู้ตรงกึ่งกลางของเสาขอบตู้จะตกแต่งด้วยประจายามรดก เป็นต้น

ชาตู่

ตู่ขาม

นิยมตกแต่งด้วยลายกรวยเชิง ลายกาบพรมสิงห์ ลายครุฑจับ นาค บางตู่เขียนลายยักษ์และลิง แยกลายกรวยเชิง ลายเกล็ดนาค ภาพท้าวเวสวัณ (ท้าวภูเวง) เป็นต้น

ตู่ทำสิงห์

นอกจากช่างจะจำหลักชาตู่เป็น รูปทำสิงห์แล้ว ยังตกแต่งเขียน ลายเพิ่มที่เท้าสิงห์เป็นภาพ พระนารายณ์ทรงครุฑยุคนาค ลายก้านขดผักกูด ลายหน้าสิงห์ แบบจีน บางตู่เขียนเล็บสิงห์ไว้ ก็มี

ตู่ฐานสิงห์

ศิลปินนิยมจำหลักลายบนแท่นไม้ จำหลักลายหน้ากระดาน ลาย ประจายาม ลายบัวหลังสิงห์ ปากสิงห์ และเท้าสิงห์ ประดับ กระจกสี ส่วนใดที่ไม่มีกระจกสี ประดับก็ลงรักปิดทอง ดังนั้น เป็นต้น

ตู่เท้าคู่

ส่วนใหญ่ลงรักดำทึบไม่ตกแต่ง ลวดลายเลย บางตู่ที่มุมของชาตู่ ด้านบนจะเขียนเป็นรูปหน้าสิงห์ และตกแต่งลายดอกและเครือ เถาอยู่เต็มพื้นที่ว่าง

จะเห็นได้ว่าการตกแต่งตู่ไทยโบราณนั้น ศิลปิน ได้พยายามคิดค้นลวดลายและวิธีการต่างๆ ให้ดู แปลกและแตกต่างกันไป พยายามอย่างยิ่งที่จะทำ ให้ภาพจิตรในความเป็นจริงหรือในโลกแห่งจินตนาการเป็น ความจริงขึ้นมา และปรากฏให้เห็นเป็นสุนทรียภาพ ที่งดงามซึ่งเป็นคุณประโยชน์อย่างมหาศาลแก่ศิลป ไทย

นอกจากตู่ไทยโบราณแล้ว ยังมีตู่ไทยโบราณ ซึ่งมีลักษณะและการตกแต่งลวดลาย ดังนี้

หีบพระธรรม

หีบพระธรรมมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ ด้านล่างทำฐานสอบ มีหูทำด้วยโลหะสำหรับยกอยู่ที่ ด้านข้างทั้ง ๒ ด้าน มีขนาดยาวประมาณ ๗๖ เซนติเมตร กว้าง ๕๑ เซนติเมตร แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. หีบพระธรรมผ่าตัด ผาของหีบพระธรรม แบบนี้ตัดเรียบแบนราบ

๒. หีบพระธรรมผ่าคุ่ม ผาของหีบพระธรรม ประเภทนี้ไม่ตัดเรียบแบนราบเหมือนประเภทแรก และทำผาให้หนุนคุ่มขึ้นมา

๓. หีบไม้จำหลัก เป็นหีบลายจำหลักไม้ ซึ่งมี ตัวอย่างของหีบประเภทนี้ในหอพระสมุดวชิรญาณ เฉพาะสมัยรัตนโกสินทร์เท่านั้น

ในสมัยอยุธยา นิยมทำหีบพระธรรมฝาตัดและฝาคู่ม ส่วนในสมัยธนบุรีอาจจะมีการสร้างหีบพระธรรมขึ้น แต่ไม่มีปรากฏให้เราได้ศึกษากันเลย ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์นั้นนิยมสร้างตู้ไทยโบราณมากกว่าหีบพระธรรม

หีบหนังสือสวด หรือหีบพระมาลัย

มีลักษณะเป็นหีบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวประมาณ ๘๑ เซนติเมตร กว้าง ๒๘ เซนติเมตร และสูงประมาณ ๓๖ เซนติเมตร ด้านข้างของหีบหนังสือสวดแบ่งออกเป็นช่องเล็ก ๆ ๓ ช่อง พระคัมภีร์ที่เก็บไว้ในหีบประเภทนี้เป็นหนังสือสมุดไทย มักจะเป็นเรื่องพระมาลัย ซึ่งใช้สวดในงานศพ และในหอพระสมุดวชิรญาณมีตัวอย่างหีบหนังสือสวดเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์เท่านั้น (กท. หส. ๙)

หีบหนังสือเทศน์

หีบหนังสือเทศน์ มีลักษณะเป็นกล่องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ สะดวกในการเคลื่อนย้ายมีขนาดยาวประมาณ ๖๖ เซนติเมตร กว้างและสูงประมาณ ๑๐ เซนติเมตร จุดมุ่งหมายในการสร้างหีบชนิดนี้ขึ้นมา เพื่อใส่พระคัมภีร์ที่พระภิกษุจะใช้แสดงพระธรรมเทศนาทั้งในวัดและนอกวัด โดยลูกศิษย์จะเป็นผู้แบกหีบหนังสือเทศน์ และในหอพระสมุดวชิรญาณมีตัวอย่างหีบหนังสือเทศน์ที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์เท่านั้น (กท. หท. ๑)

การตกแต่งลวดลายบนหีบไทยโบราณ

ลวดลายที่ช่างไทยนิยมใช้ตกแต่งหีบพระธรรม หีบหนังสือสวด และหีบหนังสือเทศน์นั้น มีลักษณะและวิธีการตกแต่งลวดลายแบบเดียวกับลวดลายของตู้ไทยโบราณ คือ นิยมเขียนลายรดน้ำลงรักปิดทองบนพื้นหลังที่ลงรักดำหรือรักแดงทึบ และหีบบางใบลงทองทึบไม่ตกแต่งลวดลายเลยก็มี บางหีบจำหลักลายประดับกระจกสี ขนาดของลายจะย่อส่วนลงมาให้ดูเหมาะสมและได้สัดส่วนกับขนาดของพื้นที่ที่จะ

ใช้ลายนั้นๆ ตกแต่ง นิยมใช้ลายกนกเถา ลายกนกเปลว เกล็ดภาพต่างๆ เช่น กิณกร ราชสีห์ คชสีห์ วิทยากร ครุฑจับนาคร พระนารายณ์ทรงครุฑ ภาพจับและภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์ ภาพพิฆาตศัตรีย์ ลายพันธุ์พฤกษา ลายกนกวงข้าว ลายดอกพุดตาน เป็นต้น ตกแต่งลวดลายบนตัวหีบทั้ง ๔ ด้าน รวมทั้งฝาหีบด้วย

นอกเหนือจากตู้ไทยโบราณและหีบไทยโบราณแล้ว ยังมีโต๊ะไทยโบราณสำหรับรองสิ่งของขนาดเล็กหรือเป็นแท่นนั่งก็คงจะอำนวยความสะดวกได้เหมือนกัน

โต๊ะไทยโบราณ

โต๊ะไทยโบราณแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. โต๊ะเก้าอี้ ห้าขาโต๊ะทั้ง ๔ ขา จำหลักเป็นรูปหน้าสิงห์ น่องสิงห์ และเล็บสิงห์เหยียบบนลูกแก้ว การตกแต่งลวดลายของโต๊ะไม้จำหลักนั้น ช่างจำหลักด้วยลายนูนต่ำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลายดอกพุดตาน เครือเถา ลงทองทึบอยู่บนพื้นหลังที่ลงรักแดง ขอบโต๊ะไม้จำหลักทำเป็นฐานบัว จำหลักลายลงรักปิดทอง และบางตอนประดับด้วยกระจกสี สลักสีสวยงามมาก

๒. โต๊ะเท้าคู่ ห้าขาโต๊ะเท้าคู่มีลักษณะแบบเดียวกับขาโต๊ะเท้าคู่ คือ ขาโต๊ะโค้งคู่เข้าหาพื้นโต๊ะ ขอบโต๊ะเท้าคู่จะทำเป็นฐานบัว และนิยมตกแต่งส่วนต่างๆ ของโต๊ะด้วยลายรดน้ำ

บรรดาตู้ไทยโบราณ หีบไทยโบราณ และโต๊ะไทยโบราณ ดังได้ให้บรรยายในตอนต้นนั้น เก็บรักษาและจัดแสดงไว้ ณ อาคารหอพระสมุดวชิรญาณ หรืออาคาร ๒ ของหอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน และเปิดโอกาสให้นักศึกษา ประชาชนผู้สนใจเข้าชมศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ได้ทุกวันในเวลาราชการ

“คอปี้” เครื่องกำเนิดรอยยอดนิยมนบนผืนผ้านุ่ง

“คอปี้” หรือเครื่องอัดก๊อปปี้ผ้า มาจากคำว่า copy ในภาษาอังกฤษ คอปี้ อันนี้ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กาญจนบุรี สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ได้รับมอบมาจากองค์การทอผ้า กระทรวงอุตสาหกรรม ปัจจุบันได้ทำการอนุรักษ์และจัดเก็บรักษา ณ อาคารคลังกลางพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กาญจนบุรี จังหวัดปทุมธานี ซึ่งกำลังดำเนินการจัดทำเป็นศูนย์ข้อมูลโบราณวัตถุและศิลปวัตถุแห่งชาติในขณะนี้

คอปี้ทำจากเหล็กเคลือบสีดำเป็นเงาทั้งอัน มีน้ำหนักมากต้องใช้แรงคนยกตั้งแต่สองคนขึ้นไป ส่วนล่างที่เป็นฐานมีลักษณะเป็นเหล็กรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยทั่วไปยาวประมาณ ๑๖ นิ้ว หนาประมาณ ๒ นิ้ว ทางด้านสกัดทั้งสองด้าน มีเหล็กกลมขนาดลำแขนติดกับฐานตรงกลาง ตั้งโค้งเข้าไปบรรจบเข้าหากัน ตรงกึ่งกลางทำเป็นรูขนาดลำไม้ไผ่ไม่มีเกลียว มีเหล็กเกลียวขนาดเท่ากับรูใส่ในรู เหล็กเกลียวนี้ส่วนล่างติดกับแผ่นเหล็ก หนาประมาณ ๑ นิ้วเศษ ขนาดกว้างยาวเท่ากับฐานอยู่ใต้คานโค้ง ส่วนบนของเหล็กเกลียวติดกับท่อนเหล็กกลมขนาดลำไม้ไผ่ตรงกลางซึ่งวางนอนยาวทั้งหมดเท่ากับฐาน ปลายทั้งสองข้างหุ้มทองเหลืองสำหรับจับหมุนให้แผ่นเหล็กเลื่อนลงมาติดกับฐานได้และหมุนให้สูงขึ้นได้ คอปี้เป็นของต่างประเทศ รูปร่างลักษณะทำสำหรับอัดของที่เรียกว่า “อัดคอปี้” ตามสถานที่ราชการไทยในสมัยก่อนใช้อัดสำเนาหนังสือราชการ และในปัจจุบันห้องสมุดทั่วไปใช้สำหรับอัดเข้าเล่มหนังสือ สำหรับคนไทยเราเอามาใช้อัดผ้าม่วงหรือผ้านุ่งได้อย่างวิเศษสุด เพราะผ้าม่วงหรือผ้านุ่งนั้นจะไม่ใช้ “อุดเตา” (เตารีดเหล็กที่ใช้ถ่านเผาไฟร้อนๆ บรรจุกายในแบบโบราณ) รีด เพราะความร้อนจะทำ

อย่าให้เปียกชุ่มมากไป แล้วหมุนเกลียวกดให้พอเหมาะ อย่าให้มีแรงกดมากจนเกินไปนัก ทั้งไว้ข้ามคืน รุ่งเช้า นำออกมาผึ่งทิ้งไว้สักครู่ ผ้าม่วงหรือผ้านุ่งนั้นจะเกิดเป็นลายหรือเป็นรอยในตัว งามดีมาก แต่ถ้าพรมน้ำจนเปียกชุ่มเกินไป แล้วหมุนอัดจนเต็มแรง ทั้งค้างคืนไว้ หรือหากเกิดลืมหักทิ้งเอาไว้ข้ามวันข้ามคืน พอจะเอาผ้าออก ผ้านั้นจะแห้งติดกันแข็งเหมือนแผ่นกระดาน ต้องค่อยๆ ดึงออกช้าๆ ถ้าดึงแรงเกินไปผ้าจะฉีกขาด ฉะนั้น ต้องระมัดระวังไม่ลืมหักผ้าทิ้งไว้เกินหนึ่งคืน

ในสมัยเกือบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา แทบทุกบ้าน นิยมใช้คอกบี้อัดผ้าม่วงและผ้านุ่งกันเรื่อยมาจนถึงสมัย การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาสู่ระบอบประชาธิปไตย ผู้นำประเทศในขณะนั้นได้กำหนดให้แต่งกายแบบสากล และยกเลิก การ “นุ่งผืนหม่มผืน” แบบเช่นที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ ดั้งเดิม ดังนั้น บทบาทของคอกบี้อัดหรือเครื่องอัด กีบผ้าจึงได้ลดน้อยถอยลง ชาวบ้านร้านถิ่นจึง นำไปจำหน่าย หรือขายเป็นเศษเหล็กไป บางบ้านที่ยัง เห็นคุณค่าของของสิ่งนี้อยู่ก็ยังเก็บรักษาไว้ ลูกหลาน รุ่นหลังจึงยังมีโอกาสได้ชมและศึกษาหาความรู้ ได้อยู่บ้าง

แต่ก่อนที่จะมีคอกบี้อัดเรามีวิธีที่จะทำให้ผ้าเรียบและ มั่นเป็นเงา ก็คือใช้เปลือกของ “หอยโพ้ง” “หอยเบี้ย” หรือ “หอยอีแก่” ขัดผ้าจนขึ้นเงา แต่เมื่อมาในสมัย หลังเมื่อมีเตารีดเหล็กแล้ว ก็เปลี่ยนมาใช้เตารีดรีดผ้า โดยรีดด้านหลังของผ้าโดยเฉพาะผ้าที่มีลวดลาย และ มักจะใช้ผ้าขาวปูทับเสียชั้นหนึ่งก่อน สำหรับเสื้อชั้น นอกของผู้ชายนั้นจะส่งร้านจักรรีดหมด (แต่โบราณคน ไทยเรียกชาวจีนว่าเจ๊ก ไม่ถือว่าเป็นคำที่ไม่สุภาพ)

การซักรีดทำความสะอาดตลอดจนการจัดเก็บ ดูแลรักษาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มในสมัยโบราณนั้น ดู ค่อนข้างที่จะพิถีพิถัน ประณีต บรรจงกันจริงๆ ซึ่งจะ สะท้อนไปถึงผู้นุ่งในบ้าน โดยเฉพาะลูกสาวของเจ้า ของบ้าน ที่เมื่อพูดถึงความเรียบร้อยก็ว่า “เรียบร้อย อย่างกับผ้าพับไว้” หรือ “เรียบร้อยนักหนาดังผ้าพับ”

ให้ผ้ามีสีซีด แต่ก่อนที่จะมีเครื่องอัดคอกบี้อัดนี้ คนไทย แต่โบราณเรามีวิธีทำให้ผ้าม่วงและผ้านุ่งเรียบและเกิด รอย โดยเมื่อเวลานุ่งผ้าม่วงหรือผ้าม่วงแล้ว ก็ให้พับ ตามรอยเดิมซึ่งเวลานุ่งจะเป็นเกลียวอยู่แล้ว เมื่อพับ เรียบร้อยก็หาของหนักๆ ทับไว้ หรือไม่เช่นนั้นก็จะเอา วางไว้ใต้ที่นอน เมื่อเรานอนบนที่นอน ผ้าที่อยู่ใต้ที่ นอนก็จะเรียบไปเอง ครั้นเมื่อเกิดมีคอกบี้อัด ก็เหมาะ ที่สุดที่จะใช้อัดผ้าม่วงหรือผ้าม่วง

วิธีอัดคอกบี้อัดก็นำผ้าม่วงหรือผ้าม่วงมาพรมน้ำ ให้ทั่วทั้งผืน แล้วพับตามรอยเดิม วางบนกระดานแข็ง ซึ่งตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าให้พอดีกับขนาดความ กว้างยาวของคอกบี้อัด โดยตัดไว้หลายๆ แผ่นเมื่อนำผ้า วางลงบนกระดานแข็งแล้วให้เอากระดานแข็งวาง ซ้อนทับข้างบน จากนั้นจึงนำใส่เข้าไปในคอกบี้อัด จับที่ หมุนเกลียวของล้อ หมุนให้แผ่นเหล็กเลื่อนลง มาทับผ้าม่วงหรือผ้าม่วงที่ซ้อนกับกระดานแข็ง การอัด ผ้าม่วงหรือผ้าม่วงนี้จะอัดคราวละสามถึงสี่ผืนก็ได้ โดย เอากระดานแข็งซ้อนกันไว้สลับกันทุกผืนไป ข้อสำคัญ ในการอัดผ้าม่วงหรือผ้าม่วงก็คือ จะต้องพรมน้ำให้พอดี

ครูบุญนี้ ๙๖ ปี คุณครูเฉลย ศุขะวณิช
ต่อจากปกหลังใน

ที่เจ้าฟ้าอัษฎางค์ฯ ได้เชิญเข้ามาสอน ด้วยความรู้ความสามารถท่านได้รับคัดเลือกจากท่านครูดังกล่าวให้รับบทบาทในการแสดงเป็นตัวนางสำคัญ เช่น นางศุภลักษณ์ในเรื่องอุณรุท นางมะเดหีในเรื่องอิเหนา นางเมขลา นางสุพรรณขาในเรื่องรามเกียรติ์ และนางสำคัญในเรื่องต่างๆ อีกมากมาย เมื่อท่านย้ายมารับพระกรุณาในวังเพชรบูรณ์ ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย ณ วังนี้ นอกเหนือจากการแสดงโขน-ละครประเภทต่างๆ แล้ว ได้มีการฟื้นฟูการแสดงละครดึกดำบรรพ์ทั้งที่เป็นบทในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และบทที่เจ้าฟ้าจุฑาธุชฯ พระนิพนธ์เรื่องสองกรรวิก จันทกินรี และพระยศเกตุ คุณครูเฉลยเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความจำดี คุณครูหม่อมมาลัย ผู้สอนการขับร้อง จึงถ่ายทอดกลวิธีการขับร้องเพลงละครดึกดำบรรพ์ทั้งหมดให้กับท่าน เมื่อท่านได้เข้ามาสอนนาฏศิลป์ ณ โรงเรียนนาฏศิลป์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ท่านได้นำความรู้มาถ่ายทอด ซึ่งเป็นกระบวนการทำรำสำคัญดงามที่สืบทอดมาจากละครหลวง รัชกาลที่ ๒ ผ่านมายังละครหลวง รัชการที่ ๔ และวังสวนกุหลาบ ในที่สุด กระบวนท่ารำสำคัญ อาทิ ท่ารำเชิดฉิ่งเมขลา ท่ารำฝรั่งคู่ ท่าชุดอุ้มสมวาดรูป รำกริชดรอสา รำเบิกโรงกิ่งไม้เงินทอง รำชุยฉายกิ่งไม้เงินทอง นอกจากนี้ท่านได้สร้างสรรค์ ชุดระบำและการแสดงละครประเภทต่างๆ ให้กรมศิลปากร ทั้งที่เป็นผลงานร่วมกับคุณครูลมูล ยมะคุปต์ ศิลปินของคณะละครวังสวนกุหลาบอีกท่านหนึ่ง และผลงานของท่านโดยเฉพาะเป็นที่ปรากฏและได้รับความนิยมยกย่องว่ามีความงดงามเป็นเลิศ ได้แก่ ระบำโบราณคดี ชุดเชียงแสน ระบำชิงระบำกรับ ระบำศรีขยสิงห์ ระบำกนิกรีกินราช ท่านได้ถ่ายทอดบทบาทของตัวนางในการแสดงละครเรื่อง พญาผานอง (ตัวนางอ้วม) สัจจะสมิงนครินทร์

(ตัวนางเกษรา) ศรีธรรมาโคกราช (ตัวนางโนรี) ในละครเรื่อง สาวเครือฟ้า ท่านเป็นผู้จดจำท่ารำและเพลงร้องนำมาถ่ายทอดให้กับกรมศิลปากรได้ใช้แสดง ท่านเป็นผู้ให้ท่ารำในการแสดงที่จัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น ประดิษฐ์ท่ารำหน้าพาทย์โปรยข้าวตอก ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลกาญจนาภิเษก

ด้วยความรู้ความสามารถอันสูงสุดในวิชานาฏศิลป์ ท่านได้ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากร และในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ขอพระราชทานแต่งตั้งให้ท่านดำรงตำแหน่งศิลปินแห่งชาติ สาขานาฏศิลป์ไทย นอกจากนี้สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้ขอพระราชทานปริญญาในระดับต่างๆ อาทิ ปริญญาดุริยางค์บัณฑิตศึกษาศาสตร์ สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มอบให้ท่านอีกด้วย

ณ โอกาสที่ท่านเจริญอายุได้ ๙๖ ปี ในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๓ นี้ กรมศิลปากรและศิษยานุศิษย์จึงได้ร่วมกันจัดงาน ครุпуขนี้ย ๙๖ ปี คุณครูเฉลย ศุขะวณิข ณ โรงละครแห่งชาติในช่วงระยะเวลา วันที่ ๙-๑๑ พฤศจิกายน ศกนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดงาน เพื่อเป็นการแสดงกตัญญูตเวทีตาคู่คุณครูเฉลย ศุขะวณิข ในฐานะครูผู้ก่อปรด้วยคุณูปการแก่วงการนาฏศิลป์ไทย และเพื่อเป็นการฉลองในวาระที่ท่านเจริญอายุ ๙๖ ปี เพื่อเป็นการเผยแพร่เกียรติคุณผลงานด้านนาฏศิลป์ไทยของท่าน และเพื่ออนุรักษ์รูปแบบการแสดงละครในตามแบบแผนของคณะละครวังสวนกุหลาบ อีกทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาและนาฏศิลป์ของกรมศิลปากรได้มีการพัฒนาความรู้ประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยและเข้าใจในรูปแบบการแสดงละครในของคณะละครวังสวนกุหลาบมากขึ้นและประการสุดท้าย เพื่อจัดตั้งกองทุนคุณครูเฉลย

ศุขะวณิข อันจะยังประโยชน์ต่อการศึกษานาฏศิลป์ไทยสืบไปโดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ในงานครุпуขนี้ย ๙๖ ปี คุณครูเฉลย ศุขะวณิข ณ โรงละครแห่งชาติในระหว่างวันที่ ๙-๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งประกอบด้วยการจัดนิทรรศการ ประวัติและผลงานคุณครูเฉลย ศุขะวณิข

๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ น. เสวนาวิชาการ เรื่อง ละครวังสวนกุหลาบ : คุณูปการที่มีต่อกรมศิลปากร โดย รศ.ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์ อ.ปราณี สำราญวงศ์ อ.กฤษณา บัวสรทอง อ.ประเมษฐ์ บุญยะชัย อ.สมบัติ แก้วสุจริต และการแสดงประกอบการเสวนา จำนวน ๖ ชุด คือ ฉุยฉายกิ่งไม้เงินทอง กริชตรา

ระบำเชียงแสน ระบำกีนรีกีนรา ระบำฉิ่งทิเบต และหน้าพาทย์โปรยข้าวตอก

๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ น. พิธีมูทิตาจิต ณ พระอุโบสถบรรพตสถานสุทธาวาส บริเวณวิทยาลัยนาฏศิลป์

๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ๑๗.๐๐ น. และ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ๑๐.๐๐ น. และ ๑๔.๐๐ น. การแสดงเบิกโรงชุด “ระบำเทพนพเคราะห์” แสดงโดยศุภชัย จันทรสุวรรณ ฯลฯ และละครในเรื่อง “อุณรุท” แสดงตามรูปแบบละครหลวง ซึ่งคุณครูเฉลย ศุขะวณิข ได้รับสืบทอดจากคณะกรรมการวังสวนกุหลาบ รายได้เพื่อตั้งกองทุน คุณครูเฉลย ศุขะวณิข ศิลปินแห่งชาติ

บทความพิเศษ

บทความพิเศษ

ครูปุ่นนี้ ๙๖ ปี

คุณครูเจलय ศุขะวณิช

คุณครูเจलय ศุขะวณิช เป็นปุ่นนี้บุคคลของชาติ ซึ่งได้สร้างคุณประโยชน์นานัปการให้กับวงการนาฏศิลป์ไทย เป็นนาฏศิลป์ละครท่านสำคัญที่มีอายุยืนยาว และเป็นศิลปินของคณะละครวังสวนกุหลาบในสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมาท่านสุดท้ายที่ยังมีชีวิตอยู่ ท่านได้รับการฝึกหัดนาฏศิลป์ในสำนักวังสวนกุหลาบตั้งแต่อายุได้ ๗ ขวบ โดยได้รับการถ่ายทอดจากท่านครูที่มีฝีมือเป็นเยี่ยมที่สุดในยุคนั้น อาทิ หม่อมครูนุ่ม นวรัตน์ ณ อยุธยา หม่อมครูหิม หรือแม่ครูหิม หสิตเสน หม่อมครูแย้ม ในสมเด็จพระยา

บรมมหาศรีสุริยวงศ์ แม่ครูหิม จากสำนักคณะเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง นอกจากนี้ยังได้รับการถ่ายทอดกระบวนการทำรำสำคัญจากท่านครูซึ่งเป็นละครหลวงครั้งรัชกาลที่ ๔ ได้แก่ ทำวรวจันทรบรมธรรมิกภักดีฯ (เจ้าจอมมารดาวาด ในรัชกาลที่ ๔) เจ้าจอมมารดาเขียนในรัชการที่ ๔ เจ้าจอมมารดาทับทิมในรัชกาลที่ ๕ เจ้าจอมมารดาสาย เจ้าจอมลม้าย ในรัชกาลที่ ๕ นอกจากนี้ยังมีครูอาจารย์อีกหลายท่าน

อ่านต่อหน้า ๒๓

ทับหลัง นารายณ์ทรงครุฑ

พบที่ปราสาทหินพนมวัน จังหวัดนครราชสีมา
อายุราวกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ครึ่งหลังพุทธศตวรรษที่ ๑๕
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิมาย